

scriptum est: Ecce ego mitam Angelum meum...
 Nullus major inter natos mulierum Joanne Baptista: Marc 11. num. 30. de Baptismo Joannis facit Christus magnum argumentum pro sua doctrina contra Phariseos: Luc. 7. n. 24. Maxime laudat Joannis constantiam, & quod sit pluraquam propheta: Ubi sese offerebat occasio, Joannem mirifice Christus laudabat. Guarricus ferm. 3. de S. Joanne, ait: Joannis laudibus Christus aelectabatur immorari. Solus enim Divinae Sapientiae Magister Joannem laudare poterat. Magna Joannis Elogia celebrat Andreas Cretenfis Oratione in Praecursoris decollationem apud Bibliothec. Combef. expendens ejus excellentias, Virginitatis, puritatis, abstinentiae, ac martyrii; sic, ait, *Fausa Gabrielis annun-*

thatio, germen defecta aetate, genitalis flos sterilitatis, aliptes orbis terrarum, Solis stella, vox Verbi; per se auditor Paris, Baptista filius, ac Spectator Spiritus sancti, sequester gratia, corona prophetia, praecursor veritatis, Virginitatis ornator, castitatis legislator, improborum frenum, dux eorum, qui probe vitam agunt. Pulchre quidem qui tot, tantisque mirabilibus sublimatus est de quibus multa dixi tom 1 in Evangelia l. 1. cap 4. & cap. 8 per totum & lib. 3 cap. 1. q. 16, 17. & deinceps. Et cap. 2. quaest. 2. & quaest. 6. 7. 8. 9. 10. & deinceps. tom 2. cap 4. quaest. 7. & 8. & tom 3. cap. 2. quaest. 11. 12. & 13. & cap. 1. 3. a quaest. 18. & deinceps, & cap. 3. per totum & in Apocalypf. Vide Verb. Joannes Baptista.

Marc. 11.
 Luc.
 Guarricus.
 105.
 And. Cret.

CAPUT II.

1. Factum est autem in diebus illis, exiit edictum a Caesare Augusto, ut describeretur universus orbis. 2. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino. 3. Erant omnes, ut profiterentur singuli, in suam civitatem. 4. Ascendit autem, & Joseph a Galilaea de Civitate Nazareth in Judaeam, civitatem David, quae vocatur Bethleem: eo quod esset de domo & familia David. 5. Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore, praegnanter. 6. Factum est autem cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret. 7. Et peperit filium suum primogenitum, & pannis eum involvit & reclinavit eum in praesepe: quia non erat ei locus in diversorio. 8. Et pastores erant in regione eadem vigilantes & custodientes vigiliis noctis super gregem suum. 9. Et ecce Angelus Domini apparuit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. 10. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo. 11. Quia natus est vobis hodie salvator, qui est Christus Dominus in civitate David. 12. Et hoc vobis signum, invenietis infantem pannis involutum, & positum in praesepe. 13. Et subito facta est cum Angelo multitudo militum caelestium laudantium Deum, & dicentium. 14. Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis. 15. Et factum est: ut discesserunt ab eis Angeli in caelum, pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. 16. Et venerunt festinantes: & invenerunt Mariam & Joseph, & infantem positum in praesepe. 17. Videntes autem cognoverunt de verbo, quod dictum erat illis de puero hoc. 18. Et omnes qui audierunt, mirati sunt, & de his, quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. 19. Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo. 20. Et reversi sunt pastores, glorificantes, & laudantes Deum in omnibus quae audierant, & viderant; sicut dictum est ad illos. 21. Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur. 22. Et postquam impleti sunt dies purificationis ejus secundum legem Moysi, tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino, (sicut scriptum est in lege Domini. 23. Quia omne masculinum adaperiens vulvam S. Domino vocabitur.) 24. Et ut darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum. 25. Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, & homo iste justus, & timoratus, expectans consolationem Israel; & Spiritus sanctus erat in eo. 26. Et responsum acceperat a Spiritu sancto non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. 27. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Jesum parentes ejus, ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo. 28. Et ipse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum & dixit: 29. Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace. 30. Quia viderunt oculi mei salutem tuam. 31. Quod parasti ante faciem omnium populorum. 32. Lumen ad

ad revelationem gentium & gloriam plebis tuae Israel. 33. Et erat pater ejus, & mater mirantes super his, quae dicebantur de illo. 34. Et benedixit illis Simeon: & dixit ad Mariam matrem ejus, Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur: 35. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius ut revelentur ex multis cordibus cogitationes: 36. Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser; haec processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. 37. Et haec vidua erat usque ad annos octoginta quatuor: quae non discedebat de templo, jejuniis, & obsecrationibus serviens nocte ac die. 38. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israel: 39. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam, in civitatem suam Nazareth: 40. Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo. 41. Et ibant parentes ejus per omnes annos in Jerusalem in die solemni Paschae. 42. Et cum factus esset annorum duodecim ascendentibus illis in Jerusalem secundum consuetudinem diei festi. 43. Consummatique diebus cum redirent remansit puer Jesus in Jerusalem, & non cognoverunt parentes ejus. 44. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos, & notos. 45. Et non inventientes regressi sunt in Jerusalem requirentes eum. 46. Et factum est, post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos: 47. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, super prudentia, & responsis ejus. 48. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater ejus ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quaerebamus te. 49. Et ait ad illos: quid est quod me quaerebatis? nesciebatis quia in his, quae Patris mei sunt, oportet me esse? 50. Et ipsi non intellexerunt verbum quod loquutus est ad eos. 51. Et descendit cum eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis, & mater ejus conservabat omnia verba haec in corde suo. 52. Et Jesus proficiebat sapientiam, & aetate, & gratia apud Deum & homines.

ARGUMENTUM
 Cum Remissionibus.

Primo a Vers. 1. Describit Evangelista Christi nativitatem: quam explicavi, tom. 1. in Evangel. lib. 2. cap. 2.
 Secundo, Vers. 8. Proponit Angelum annuntiantem Christi ortum pastoribus; & Vers. 15. eorum ad Christum adventum, ac adorationem; quod explicavi partim citato cap. 1. & 2.
 Tertio, Vers. 21. Narrat Evangelista Christi circumcisionem; de qua dixi citato tom. 1. lib. 2. cap. 3.
 Quarto, Vers. 22. Praeponitur Christi praesentatio in templo, & Virginitatis purificatio a partu. Explicavi citat. lib. 2. c. 5.
 Quinto, Vers. 28. Referuntur Simeonis, & Annae encomia, & oracula de Christo, de quo dixi citato lib. 2. cap. 6.
 Sexto, Vers. 41. Narratur Christi duodennis inventio in templo, Explicavi citat. l. 2. c. 10.

Nascitur Christus.

QUESTIO I.

Quare cum per edictum Caesaris describitur Orbis, nascitur Christus?

DE hoc magno mysterio Nativitatis Christi multa dixi cit. tom. 1. lib. 2. c. 1. per quaestiones 28. Et maxime hanc difficultatem: cur Christus nascitur, dum totus orbis sub Augusto describitur: tractavi cit. lib. 2. c. 1. q. 2. ubi circa hanc rem tredecim rationes dedi: Nunc vero pro majori doctrina adde.

Dum Exiit edictum a Caesare Augusto, ut describeretur universus Orbis: Nasci voluit Christus hominibus obtemperans, quasi hominum servus, unde filius hominis appellatur teste Caieran. Quasi servus hominis, & totius hominis de Christo D. ait Paulus ad Philippenf. 2. num. 7. Formam servi accipiens: non ait formam hominis accipiens, sed formam servi; homo creatus est a Deo, ut praesit piscibus maris, & volatilibus Caeli: Genes. 1. num. 26. Filius autem hominis Christus Jesus non venit ministrari, sed ministrare, non imperare, sed servire Higinus ait: Fimus non secundum Deitatem solam a Patre missus est, sed secundum carnem, quam clementer, & pie pro nobis assumere dignatus est in formam servi: Non solum carnem assumpsit, sed etiam in forma servi

Secundo notat Evangelista: quod haec descriptio primo facta est a Praeside Syria Cyrino: Cum nascitur

Textus.
 Christus nascitur ut servus hominibus obtemperans.
 Caieran. Philip. 2. Gen. 1. Higinus.

nascitur Christus, exiit à Caesare in toto orbe edictum, ut totus orbis describeretur cum censu perfoluto duorum realium, ut communior est opinio: Valde mysteriosum est, quod nascitur Christus sub nova descriptione: nam hæc prima legitur ab impetratoribus facta, sed quare sub uno edicto, novaque, descriptione nascitur omnium salvator? Ut ostendatur, quod omnia nova sunt in Christo, cui omnia nova, & recentiora adscribuntur. D. Ambros. hic: Deum profecto secularis ostenditur, spiritualis impletur, non terrarum Regi dicanda, sed Cæli: Professio ista fidei consensu animorum est. Abolito enim à synagoga censu venisset, novus census Ecclesie parabatur. Apparet Christus in mundo, recedant vetera, nova sint omnia, abolita jam est synagoga, nova Ecclesia confurgit, cum nova lege, novis Sacramentis, novo fætu cum novitate vitæ, & morum: Abolite synagoga censu venisset, novus census Ecclesie parabatur: Unde dicitur Apoc. 31: Apocalyp. 2. n. 1. Vidi sanctam civitatem Jerusalem novam descendentem de caelo à Deo paratam, sicut sponsam ornata in viro suo.

D. Ambros.

Christo adveniente omnia innovanda sunt.

Apoc. 31:

4.

Tertio subdit Evangelista: Et ibant omnes, ut proficerentur singuli in civitatem suam: cum Christus nostra carne indutus apparet, publicatur Cæsaris edictum, & universi mandantur ut regrediantur in civitatem suam avitam, ibique & nomina dent, & suam cognationem proferentur, quæ omnia alto consilio disposita sunt, dum filius Dei in nostra carne indutus ad nos venit; quia ideo Deus mortalis homo nascebatur in terra, ut unusquisque nostrum ad suam antiquam paradisi patriam regredi, ac festinare contenderet; ad hoc spectat Geometra in Cætena Græca apud Lucam: Ceterum si oportet hinc aliquid elicere, imperium quidem imperii; descriptio verò descriptionis figura erat: Illud siquidem, unius omnium Dei, ac regis monarchiam significavit... & sicut edictum, sic & predicatio totum orbem; scilicet implevit, quin & omnes ad propriam patriam accedere, atque ad antiquam, ac primam nostram patriam; insistentemque revereri. Expendi illud: Quin & omnes ad propriam patriam: Cæsaris edictum totam nascentis Dei in carne nostra economiam significabat, ut inde nobis sit hoc documentum, ut ad primam paradisi patriam, à qua expulsi sumus, redeamus, à Christo nato instrui-

A Christo nato instrui-mur, ut ad paradisi patriam contendamus. Geometra.

D. Nazian.

Christus ad est ut tribu-torum exa-ctores à sua avaritia re-primantur.

Quarto: Acute & ingeniose D. Nazianzen. Oration. 9. ait: Exiit edictum à Caesare Augusto, ut describeretur universus orbis. Quid sibi vult hæc oratio? Sane nisi mea sententia fallit, eos quibus huiusmodi munera commissa sunt, admonet Deum semper supremis rerum administrationibus interesse; & quidem ut descriptores pudore quodam afficiat. Valde mysteriosè cum Christus nascitur, non solum novum vectigal Orbi imponitur, sed etiam ille locus eligitur ad nativitatem in quo primò ab exactoribus quaeritur tributum valde avarè, ac insidiosè, & multis thecnis, ac sub colorato pallio à Curialibus exigantur tributa, tunc nascitur Christus, ut sciant, quod Christus adest inspector: Ut descriptores pudore quodam afficiat: tam rapax est Magistorum, & exactorum avaritia, tam fraudibus, ac fraudulentis abundans, quod ut reprimatur, veluti exigitur ut filius Dei incarnatus adsit inspector, ut descriptores pudore

quodam afficiat ut saltem ex verecundia clancularia, & subdola eorum avaritia refrænetur.

Maximè Propheta Habacuc arguit, & damnat Nabuchodonosorem, ejusque ministrorum petulantiam, qui maximè opprimebant provincias prædis, & populos tributis: sic ait Propheta cap. 2. n. 5. & 6. Qui dilatavit, quasi infernus animam suam, & ipse quasi mors, & non adimpletur, & congregavit ad se omnes gentes, & coarcevit ad se omnes populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, & loquelam anigmatum ejus, & dicitur: Væ ei, qui multiplicat non sua. Extremam, & maximè deploratam ruinam ingeminat Propheta super eum, quia ex alienis bona multiplicat non sua quorum voracitas, veluti Infernus, ad omnia dilatatur, & extenditur, & veluti mors, quæ non adimpletur, sed quotidie in omne genus humanum serpit, congregans ad se omnes gentes, seu populos, ut omnes diripiat, eorumque bonis adimpleatur: ut habet ibi Interlinealis: Interlin. Quibus omnia bona non sufficiunt: & ad hoc tot, & tantis palliatis, ac variis modis, ac fraudulentis utuntur: ut super eum parabolam sument, & loquelam anigmatum ejus: Hæc eorum avaritia dicitur parabola: quæ est sermo obscurus, & ænigma nuncupatur quod est valde obscura allegoria, multis ambagibus, & obliquis modis contexta, quæ nisi multa ingenii sagacitate, ac dexteritate aperiatur intelligi non potest; sic fraudulenta Exactorum, ac Magistrorum rapacitas tantis mendaciis, & clanculariis subdolis, ac ambagibus est contexta, ut vix ulla sit ingenii acutissima perspicacitas, quæ valeat investigare, ea ac penetrare. D. Remigius ait: Contra omnes Avaros dirigitur sermo Divinus: Omnis autem avarus non sua multiplicat, quia divitiæ, quas, per fas, vel nefas coadunavit, cum eo perseverare non possunt.

Habacuc. 2.

Exactorum avaritia in rapiendo, sit contesta veluti ænigma.

D. Remig.

QUÆSTIO II.

Quare Jesu nato sanctissima Virgo Mater pannis involvit, & reclinavit in præsepio?

Cum Sacratissima Maria Virgo & Joseph pervenissent Bethleem; ait noster Evangelista n. 6. Impleti sunt dies ut pareret, & peperit filium suum primogenitum: & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio: Quod magnum mysterium latè explicavitom. 1. in Evangel. lib. 2. cap. 1. per 28. quæstiones: Et nota, quod supra de Joanne Baptista n. 57. dicitur: Elizabeth, impletum est tempus pariendi. Tempus noctem, & diem involvit; at de Christo scribitur: Impleti sunt dies ut pareret: Deus autem tantum denotat lucem, & splendorem, in Christo Jesu totum est lux, & splendor. Ad quæstionem.

7. Textus.

In Christo totum lux, & splendor.

8.

Hesiodus.

Primò: Si meus Jesus ad sui nati itatem determinat abjectissimum locum; cur potius elegit belluinum præsepem, & irrationalium pecorum paltum? quid habet Sapientia Divina cum jumentorum stabulo, eorumque pecuino pabulo? Aptè ad quæstionem Hesiodus lib. 2. de laudibus

bus Virgin. ait: Libens reconditur in præsepio, ut qui sunt pecuni accurrant, & reperiant verum servonem in præsepio constitutum, ut ex eo retineant dignitatem rationalem: & qui currunt ad paleas frumentum nascuntur. In præsepio ponitur hoc Divinum frumentum electorum in Eucharistia; quia homo per peccatum factus est tanquam jumentum insipiens Psal. 48. n. 3. currant ad hoc præsepium, ut brutali conditione deposita, ex eo retineant rationalem dignitatem: & qui olim ad mundanas delicias accurrebant, dum promptè, & bene veniunt, salutiferum frumentum inveniant: & qui currunt ad paleas, frumentum nascuntur.

Psal. 48. Frumentum Christi in Præsepio rationalem dignitatem præbet.

9. Theodor.

Secundò, Theodorus homil. habita in Concilio Ephesino, Appendice 5. cap. 2. ait: Non jam in præsepio ponitur Jesus; sed in salutaris mensa constituitur: illud namque præsepem mater factus est hujus mensæ. Propterea in illo est positus, ut in ista comedatur, & fidelibus fiat salutaris cibis, sed præsepem quidem clarum hanc salutaris mensam deseravit. Satis pulchrè, & eleganter: cur tam festinè venit Deus ad peccatum præsepem ut illud eligat pro cunis? elegit sibi Deus abjectissimam, & vilissimam conditionem præsepis, designans locum ad pabulum animalium, ut nobis pararet mensam regalem omnium bonorum? Illud namque præsepem mater factus est hujus mensæ: illa vilissima conditio præsepis à Christo sibi assumpta nobis peperit hanc divinam mensam. O utinam nos omnes, quod pecuniam est, & ad præsepem pertinet, offeramus Deo, mactemus Deo, ut divina hac mensa fruamur.

Præsepem Christi mater celestis mensa.

10. Hefychius.

Tertio: Hefychius Presbyter Jerosolimit. seu Chryssippus, ut alii dicunt. Tom. 7. Antiquorum Patrum, sic ad Virginem Mariam alloquitur: Ne sis avara, si parias in stabulo universa creatura episcopum, ne habites si ledere facias in præsepio eum, qui sedet in dorso Cherubim, si non habes locum in diversorio, cum sis mater regis eorum, qui sursum sunt, & deorsum Nota sequentia. Libens enim, quæ te natus est, pauper efficitur, ut divites refrænet, & egenis patientia sit argumentum, & gratiarum actionis Magister: Multa, & magna docet Magnus Pater: Nascitur Christus in tanta paupertate ad refrænandam petulantem superbiam divitum, & ut etiam pauperibus sit patientiæ documentum in suis miseris incommoditatibus: expende tamen & gratiarum actionis magister: nam Deus ob sui abundantiam oblata munera deprecat; at pauper ob suam indigentiam, ac mendicitatem quodlibet minutulum donarium magni æstimat, & in magnas gratiarum actiones prorumpit. O Virgo sanctissima: qui ex te natus est, pauper efficitur, & est gratiarum actionis Magister: Cum ergo meus Jesus sit in tam extrema paupertate in præsepio, ut gratiarum actionis Magister, offeramus ei nostra donaria, nostrum cor, nostram animam, nostrasque potentias, & ipse maxima, & multò majora dona celestis patriæ nobis donabit.

Christus in præsepio gratitudinis magister nostra donaria repondet.

11. D. Maxim.

Quarto: S. Maximus homil. 1. in Epiphania, valde profundè ait: Unigenitus unum ætatis sum, sic humilite ingressus est mundum, ut indubitata Divinitas sua deseret indicia. In extrema paupertate nascitur Jesus Christus, ignotus peregrinatur in terra, qui totum mundum sub pugillo continet. In bestiali stabulat præsepio, re-

cumbens in Æterni Patris sinu: & pauperculis falciis stringitur, qui nullo loco per immensitatem circumscribitur: o quantum se dimisit incorporatus, ut planè de eo dicatur. Verè tu es Deus absconditus. Sed quantum Divinitas occultior, tantò magis sui dat splendorem ac lucem: Indubitata Divinitas sua deseret indicia: In ipsa extrema humilitate Virgo peperit: Angeli annuntiant; pastores venerantur, Magi stella duce, muneribus adorant; Simeon senex inelamat gloriam Israelis, & lumen gentium. & Anna prophetissa, eum ut verum Deum, ac mundi redemptorem proficitur. Indubitata Divinitas sua deseret indicia. Paulus de Christo D. Agens ad Philip. 2. numero 6. Qui cum in

Christi humilitas indubitata divinitatis sua dat indicia.

Philip. 2.

forma Dei esse: non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit formam servus accipiens, in similitudinem hominum factus: Valde mirum, quod Doctor gentium in nullo alio loco, ni fallor, tali modo de Christi divinitate loquatur ut dicat, quod eam non ut rem alienam, ac furto sublatam habeat, sed ut rem sibi propriam ac connaturalem possideat acceptam a Patre: cur hoc loco tam aperte asseritur, quod Divinitas sit Christo maximè congenita, & non aliunde furto comparata: Exinanivit semetipsum: Ad summam humilitatem, abjectionem, ac demissionem descendit; inde ipsi maximè suam divinitatem esse sibi congenitam, ac naturalem ostendit: Indubitata Divinitas sua deseret indicia.

12. Theodor.

Quintò: Veniat iterum Theodorus supra citatus c. 2. homil. 3. de Christi Nativitate, qui ait: Omnia paupera, ac vitia elegit, omnia mendicioria, & plurimum obscura, ut Divinitas sola cognosceretur, Orbem transformasse terrarum, propterea pauperulam elegit Matrem, pauperiorem patriam, & hoc exponat tibi præsepem. Vide ergo, quomodo pauperias eum, qui propter nos homo factus est, accessibilem universis ostendit: Expende illud: Ut divinitas sola cognosceretur, orbem transformasse terrarum: In nullo enim magis cognoscitur divina potentia, quam in triumpho per extremam omnium rerum nuditatem, & abjectionem: ergo ut divinitas clare agnosceretur, summam omnium elegit nuditatem. Ait Christus D. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: Joan. 3. n. 3. Et cur in merione aquarum ponit Deus vires; ad triumphum agendum de mundo, & ad comparandam ecclestem coronam; Quisquis immergitur, prius omnibus suis vestimentis denudatur; & inde ut ostendatur Divina potentia, Deus quaerit nuditatem rerum ad hominis reformationem, ut ex rerum nuditate triumphus comparetur, & ut celestis gloriæ laureola magnificè obtineatur. Tertull. l. de Baptismo, agens de Divina virtute illius, ait: Ut hic quoque tanta simplicitate sine pompa, sine apparatu novo aliquo, denique sine sumptu, homo in aqua demissus, inter pauca verba in ætus scilicet surgit in gloriam.

Divina potentia ostenditur, dum rerum nuditate triumphat.

Joan. 3.

Tertull.

Sextò: considerate ultima verba. Vide ergo, quomodo pauperias eum, qui propter nos homo factus est, accessibilem universis ostendit. Ostenditur Jesus in præsepio; cum omnia terrena commoda ei deficiant: In defætu creaturarum ac eorum potestatem, maximè claret, ac resplendet Divina potestas; Et sic magis amat lucem dare, cum omnia creata defunt; Tunc enim ma-

13. Theodor.

Divinæ cæsi auxilium humanum, certe adei Divinum.